multũ excitent.

Athenæus refert, quod ego facilè crediderim, postquam durior decubitus idem efficere soleat, licet non adeò uehementer. Odorem quoque allei & ceparum, rutam tollere. Dioscorides refert: ego tamen alterius generis rutam requirerem, utpote ualentioris odoris. Sed multa scribuntur etiã ab egregijs autoribus, quæ minus uera sunt. Quominus demiror quendam scripsisse, rusticum habuisse in uentriculo gladios & frusta ferri, ni forsan ipse ob stultitiã sponte deuorasset. Illud naturale est quod Albertus refert, uidisse mulierẽ, quæ cũ diu cõflictata esset dolore renũ, graui dissecto loco decemocto lapides emisit magnitudine aleæ.

Miraculum de lapidib. à muliere decisis.

COMMVNES CALAMITATES. CAP. XLV.

DE communibus calamitatibus, non uno in loco locuti sumus, seu in libris de Aeternitatis arcanis, aut de Fato, seu in Cõmentarijs super Ptolemæi artem prædicendi per astrorum cursus. Nihil tamen alibi dictum est, quod hic repetatur: ratio enim tractationis, penitus diuersa est in omnibus. Sed his omissis, naturales causas, & quomodo fiant hæc, diligẽtiùs spectemus. Videntur enim calamitates generales, ex generalibus causis necessariò fieri. Quæ autem generalia sunt, primùm quidẽ tria elementa. Et secũdum unumquodq; horum generaliter affici homines contingit: à terra quidem terræmotu, unde excidunt domus, & terra dehiscit, & colliduntur montes, & mare absorbet naues. Ab aqua fiunt inundationes, unde suffocantur homines & animalia, fitq; terra inhabitabilis, paludosa, & stagna frequẽtia, & aër corruptus. Ab aëre autem fiunt uenti domos euertentes. Sed & hoc consideratione

deratione dignum, quanquã alibi alijs cõmunibus calamitatibus hoc genus non adnumeretur. Fiunt & defectu necessariorũ, ut in annonæ penuria, & fame, miserrima certè mortaliũ cõditione. Aut læduntur homines ab hominibus, aut ab animalibus: ab hominibus bellum uocatur, omnia secum mala adducens, cædes, direptiones, iniurias, incendia, famẽ: ab animalibus, cùm uel ueneno perimunt, aliter fieri non potest, ut communis sit calamitas, uel tædio, ut ranæ, muscæ, culices, uel si sata destruant: sed hoc ad aliud genus transferri debet. Vltimum est, cùm sponte homines pereunt, nulla ui exteriore manifesta adacti: uocaturq; hoc calamitatis genus, pestis. Pereunt & quandoq; animalia usibus hominum necessaria: sed hoc genus, licet aliâs adnumeratum sit inter calamitates cõmunes, non tamen hîc censeo debere numerari: quoniam de proprijs homini, sermo habetur. Porrò hæc lues pecudibus, & suibus, & bobus accidere solet, equis, capris & canibus non. Quæcunque igitur uiuacia non sunt, & gregatim uiuunt, & humida natura cõstant, maximè lue corripiuntur, ut oues: boues gregatim uiuunt, & uiuaces non sunt, ideo non tam facilè lue corripiuntur. Sues uerò uelut oues. Canes non sunt uiuaces, sunt tamen sicci, nec gregatim uiuunt, ut nec equi, qui etiam uiuaces sunt, ob id rarò lue corripiuntur. Quicunq; uerò gregatim uiuunt, tentantur quandoq; ab his. Capræ ob immodicam siccitatem, rarius bobus tentantur. Itaq; constat septẽ esse calamitatũ humanarum genera cõmunia, quæ repetere non pigebit, Terræmotus, Inundatio, Ventus, Animalia, Pestis, Bellum, Fames. De incendio multi dubitarent, sed hoc calamitatibus publicis non meretur adnumerari: trifariàm enim imaginari potest ut contingat, casu, ab hominibus, naturaq;. Quod ab hominibus fit, ad bellum aut sedi-

Cur equis capris & canibus lues non accidat.

Septem humani generis uniuersales calamitates.

tionem referri debet. Quod casu, generale esse non potest: præterea si generale uni urbi sit, ad hominum factum pertinet: at hic de illo non consideramus: quanquã cõstet olim Scoticam regionem sparso igne quandoq; penè totam conflagrasse, uento iuuante. Sed hoc ob ædificiorum materiã contigit, quæ incendio tota parata erat. At naturale incendium, Puteolis cõtigit ætate nostra, & diu in Aetna fuit: uerùm non incendium propriè, sed terræmotus est: non enim igne domus consumuntur tam, quàm cineribus obruuntur. Si igitur hoc incendium esse debeat, uel flamma, uel pruna erit: pruna, lentè orbẽ occupabit: flamma, mare non potest absumere. Incredibile enim est, igne tantum aquarum absumi: aut igitur prius maria absumi oportet atq; siccari, aut orbem non cõflagrare. Dupliciter autem contingit hoc: aut quoniam supra naturam hæc erunt, aut non sic intelligẽda: uel prius confundi omnia, necesse erit. In aliqua tamen regione hanc calamitatem oriri haud absurdum est, cùm solum & agri in sulphuris ac bituminis naturam transierint: quemadmodũ circa Sodomã & Gomorrham olim. Quapropter hæc calamitas, licet generalis sit, alijs tamen septẽ non adnumeratur: quoniam toti orbi simul contingere non potest, donec orbis ipse consistat. De hac tamen, ut de alijs dicendum erit. Est autem præter id, hæc etiam rarissima inter alias. Porrò pestis, ut ab ea initium sumam, quatuor de causis contingit: uitio aquæ, aëris, cibi, & contagio. Vitio aëris atq; aquæ, nouit Hippocrates: ut uerò tam uehemens sit hæc in aëre putredo, ut Prothasius Rouellus amicus noster referat, anno M. D. XXIIII. quo adeò pestis in urbe nostra sæuijt, uidisse panem recentem per noctem aëri expositum, non solùm mucidum euasisse, sed totum scatere uermiculis. Quòd si uera refert (dubitandum enim semper censeo

Pestis quatuor de causis contingit.

censeo de ueritate generali, quæ est Dei sapientia, ut in libris de Aeternitatis arcanis, dictum est, testimonio singularis quantumcunq; probi uiri) nihil non timeri oportuit: & certè bene ualentes, intra sex aut octo horas moriebantur. Quid mirum, si aërem alimentum cordi & cerebro, id est, spiritibus in eis contentis, esse oportet? Ab aqua, tam pernicioso esse non potest, quod excoquatur, quod uino liceat uti. Verum autem aëris substantia putrescere possit, alibi dictum est. Eam uerò quæ ex alimentorum uitio contingit, fami succedere fermè necessarium uidetur. Refert Auenzoar, quandoque in regionibus suis eo uentum (horribile uel solo auditu) ut propter famam cadauera mortuorum è sepulchris eruerent homines, ut ossium medullas ederent. Vt nihil non posse uideatur atrocitas famis. Sed eam consecuta est pro magnitudine pestis, quam Arabes medicos agnouisse haud dubium est. Eam uerò Italicam quæ nostris temporibus crassatur, & non solùm hic, sed & alibi, ex contagio leuissimo præsentem mortem afferẽtem, nec Græci, nec Arabes cognouisse uidentur. Itaq; de causis horum dicendum, tum etiam accidentibus. Itaq; contingit eam, quæ cõtagio fit pestem, sedari magnis caloribus, dum uapor ille prius dissoluitur quàm arteriæ illum hauriant: & à magnis frigoribus, quoniam arterijs occlusis non attrahitur, nisi postquam uires amisit. Manifestum est igitur, pestem contagiosam fieri, ob attractionem uaporum ab arterijs, unde sanguis inficitur: ut in corruptione aëris, spiritus: in aquæ corruptione, humores: in ciborum autem putredine, humores, spiritus, pariterq; membra. Vnde ab hac uix homines effugiunt: cùm reliqua afferant mortem quidem, non tam securam, quàm celerem.

Pestis cur magnis caloribus, & frigoribus sedetur.

HVMA-